

HEADLINES
RADIO SHOW
 TACKLING FASCINATING MODERN
 CONTROVERSIES FROM
 A HALACHIC PERSPECTIVE
 with
DOVID LICHTENSTEIN

Chasuna Halacha & Minhagin

Shiur# 399 | Dec 17th 2022

פתחי תשובה סימן קנו

סימן קנו ילך לעסקיו וכו'. המ"א כאן האריך באיסור לשון הרע ובחשו' מהר"י מברוג'א (סי' לח) דאפילו להוציא עלמנו מן האחד לא יאמר פלוני עשה אף שהוא חמת אלא יאמר אני לא עשיתי ע"ש. וראיתי להזכיר פה ע"ד אשר כל הספרי מוסר הרעיושו העולם על עון לה"ר ואכזי מרעיש העולם להיפוך עון גדול מזה וגם הוא מנאי יותר והוא מניעת עלמו מלדבר במקום האריך להגיל את העשוק מיד עושקו. דרך משל במי שראה באחד שהוא חורב על חבירו בערמה על הדרך במדבר להרגו או שראה חותר מחחרת בלילה בביתו או בחנותו היחכן שימנע מלהודיע לחבירו שיחבר ממנו משום איסור לשון הרע הלא עונו גדול ממשוא שצובר על לא תעמוד על דם ריך וכן בענין ממון הוא בכלל השבת חבירה ועתה מה לי חותר מחחרת או שרואה משרתיו גונבים ממנו בסתר או שוחפו גונב דעתו בעסק או בחבירו מטעהו במקח וממכר או שליה מעות והוא גברא ללאו פרענא הוא וכן בעניני שידוך והוא יודע שהוא איש רע ובליעל רע להחמתן עמו כולן בכלל השבת חבירה גופו וממונו ועתה איה לנו הגדר והגבול לומר עד פה מדבר ולא יותר והכלל בזה שהדבר מכור ללב אם כוננו לרעת האחד הוא לשון הרע אבל אם כוונתו לעובת השני להגיל ולשמרו הוא מלוג רבה וזהו לדעתי עומק כונת הירושלמי שהביא המ"א דמוחר לדבר לה"ר על בעלי המחלוקת ולכאורה קשה ע"ז מהא דאמרין מ"ק (דף עז) דיליף דבשליח ב"ד אין בו משום לשון הרע מדהגיד למשה העיני האנשים ההם תקרא וכו' ומאי ראייה היא עדת קרח ה"ה בעלי המחלוקת. והוא אשר דברתי דודאי גם על בעל מחלוקת אין לספר בחנם רק בדבר המחלוקת שהוא לופה רעת חבירו אז מותר לגלות גנותו להלל חבירו ולפ"ז מוכיח שפיר דמה שאמר למשה מה שאמרו עדת קרח הוא בלא חושלת וע"כ הוא רק משום דשליח ב"ד מותר שוב מלאתי כן בגליון הש"ס על היחשלמי. ועתה כמה פעמים אנו רואים תקלת חבירינו בהרפת הפרוסה לרגליהם מאדם רע וטובשים פנינו בחמריו מה לנו להכניס בדבר אשר אינו נוגע לנו ועי' בחשו' מקום שמואל (סי' לח) אהא דמתחמרי באפי מרא לית ביה משום ל"ב היינו דוקא במחשין לשם הוכחה אבל לא לקתור ע"ש ובדברים כאלו וכו"כ כבר אמרו חז"ל בדבר המסור ללב נאמר ויראת מאלהיך:

Rabbi Aharon Sorscher

שו"ת מהרי"ק סימן פח

שרי אלפי' ושרי מאות שרי צבאות ישראל הר"ר מסי"ר ליאון וידיד נפשי הח"ר שמואל שלום רב. ראה ראיתי את דבריכם ועליהם אשיב לקצרה לשני טעמים. ראשונה כי כבר כתבתם די המלאכה לעשות אותה והותר. שני' מפני בטול בית המדרש כאשר אנו לומדי' עתה סוגיא חמורה בחבורת חברי' המקשיבי' המתנדבי' לכתת רגליה' ללמוד וללמד תור' אם ח"ו יפקד מושבי מביניה' והבאתי עלי אשם. ואולם למצותיכם ארוצה לחוות דעי ואם כי זער שם זער שם ע"ד הקפ"א אשר כתבת' והיא ארוכה עד לארץ הולכת פנים ואחור ופתוח' מן הצדדין ואמנם מתוקנת תקון הגון להיות פטור' מציצית ועמעמו עליה קצת אנשי' לפי דבריכם באמר' היות בזה משום ובחקותיה' לא תלכו. לע"ד נראה דדבר (א) פשוט דלא לאסור משום חק אלא בא' משני חלקים האחד הוא הדבר אשר אין טעמו נגלה כדמשמע לשון חק. וכד פי' /וכדפי' /רש"י בפי' חומש בפרש' קדושי' וז"ל חקים אלו גזרו' המלך שאין להם טעם לדבר עכ"ל. והרמב"ן כתב וז"ל החקי' הם גזרו' המלך אשר יחוק במלכותו בלי שיגל' תועלת' להם עכ"ל. הרי שהושוו שניה' דלשון חק משמע דבר אשר טעמו נעלם אלא שרש"י תפס בלשונו כאלו אין בו טעם כלל לא נסתר ולא נגלה והרמב"ן תפס עליו בכך ואמר שיש טעם אלא שאין נגלה ובכיוצא בזה הוא שהזכיר' תור' שלא לילך בחקותיה' דכיון שהוא עוש' דבר משונה אשר אין בו טעם נגל' אלא שהם נוהגי' כן אז נרא' ודאי כנמשך אחריה' ומודה להם דאל"כ למה יעשה כדברים התמוהים האלה ותדע דכן הוא שהרי כתוב בסמ"ג במצו' חקת הגוים וז"ל במסכת שבת מונה כל מה שהית' קבלה ביד חכמי' מחקותיה' ודרכי' האמורי' ושם עיינתי מתוספת' דשבת ולא תמצא שם אפילו אחד שלא היה ניחוש או דבר תימה אשר לא יודע טעמו כאותם שמביא התלמוד בסוף פרק במה אש' כגון גד גדי וסינוק לא. והאומר לעורב צרח וכן שחטו את התרנגול שקרא ערבית וכו' ויותר מהמה כפליים וכולם כיוצא בהם שאין בהם לא טעם ולא סברא ידוע ומעט מהם אזכיר וכהנה רבות המספר קומי וכו' המגררת בנה בין המתי' וכו' המונה ומשליך צרור' לים או לנהר והמספק והמטפח לשלהבת וכו' וכן הפוקק את החלון וכו' וכהנה רבות מאד וכולם דבר נחוש או דבר תימה וזה שכתוב בסמ"ג ששנה בתוספת' חקותיה' ודרכי' האמורי' חקותיה' הם דברי' התמוהי' ודרכי' האמורי' הם הנחושים ואם כי בכלם שנה שם הרי זה מדרכי' האמורי' או פירש לנו הסמ"ג ששני דרכי' האמורי' יש אחד משום נחוש ויש אחד משום חוקי' הגוים. וענין השני יש לאסור משום חקו' הגוים לפי הנז' לע"ד הוא הדבר אשר שייך בו נדנוד פריצת גדר הצניעו' והענו' ינהגו בו הגוים גם זה אסור ואם הלכ' בתנא דבריית' דספרי דקתני שלא תאמר הואיל ויוצאין בארגמן אף אני יוצא בארגמן וכו'. הואיל ויוצאין בקלוסין אף אני וכו' שדברו' הללו דברי' שחץ וגאווה הם ולא באל' חלק יעקב אלא דברי' ישראל ודרכם להיות' צנועי' וענוים ירשו ארץ ולא לפנות אל רהבי' ואף גם זאת נרא' דהיינו דווק' כשהוא עושה כדי להדמות אליהם ולא לתועל' ידוע' כדמשמע הלשון דקאמר שלא תאמר הואיל והם יוצאי' וכו'. ולא קאמר סתם שלא יצא בארגמן או בקלוסין כמו שהם יוצאי' אלא ודאי נרא' דלא שייך לאסו' משום הולך אחר חקותיה' אלא היכ' שהדברי' מראים שהישראל מתדמה אליה' כגון שעושה

מעש' התמיה אשר אין לתלות טעם בעשייתן אלא מפני חקם כדפי' לעיל לתלו' וכן האומר הואיל והן יוצאין וכו' שהוא מכוין להתדמו' אליה' כדפי' אבל בענין אחר לא. וכ"ש בלבישת הקאפ"א שאין איסור בדבר ופשיטא דלא דמי לאותן השנוין בתוספ' שהרי טעם לבישתה ידוע בסימן היותם ממשיגים בחכמ' ההיא ואין לתלות לבישתה כ"א לתועלת הנמשך ממנו הן מחמת הכבו' הן מחמת ריוח ממון שמתוך כך יצא לו שם באות' חכמ' ומאן דכאיב ליה כיבא ליזיל לוותיה ובכה"ג לא שייך לאסור מאחר שהדבר מוכיח שאין מתכוין להתדמו' אליה' וגם הם לא הנהיגו זאת אלא לכבוד' ולתועלת' וכדפי' וגדולה מזו אמרו בשילהי פרק במה אשה (דף זז) וכן בחולין בשלהי פרק בהמ' המקשה (דף עז) דכל דבר שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי האמירי /האמורי/ ואף על גב שהרגילו בו האמוריי' מדהוצרך לומר דאין בו משום דרכי האמורי וכן שנינו בתוספתא האומר אל תפסוק בינינו פן תפסוק אהבתינו יש בו משום דרכי האמורי ואם מפני הכבוד מותר עכ"ל התוספתא הרי לך דכל שהוא משום תועלת וכבוד מותר ואף על גב דהרגילו בו אמוריים משום חוקם אפילו הכי כיון שאינו מתכוין אלא מפני הכבוד מותר כ"ש הכא שאין מתכוין אלא לתועלת' וכבוד וגם הם לא הרגילו בלביש' הקאפ"א ההוא אלא לתועלת' ולכבוד' לא משום חק כלל ועיקר עוד נלע"ד להביא ראיה להתיר מדתניא בבריית' ומייתי לה בפרק הגוזל בתרא (דף קיג) גבי בגד של כלאים אסור להבריא בו את המכס וכו' רבי עקיבא אומר מותר להבריא את המכס וכו' וראיתי בהגהת סמ"ק אחד ויש מפרשים דמאן דשרי להבריא בו דהיינו להראו' בו שאיני יהודי וכגון במכס שאינו מוטל אלא ליהודי' וע"ז נחלק החולק ואמר דבכי האי גוונא אסו' מידי דהוה אשינוי ערקתא דמסאנא דשילהו /דשילהי/ פרק בן סורר ומורה (דף עד) ומדברי המתיר נלמוד ק"ו לנדון שאנו עומדי' עליו (ב) דהשת' אפי' במקו' שנרא' ככופר ח"ו בלבשו בגדים האסורי' לישראל דבר תור' אפ"ה מותר היכ' שאינו מתכוין ללובשו ואין בה משום איסו' כלאים ואף על גב דלובש בגדים האסורי' לישראל מ"מ במקו' הפסד ממון לא גזרי כגון להבריא בו את המכס ואף על גב דפשיט' דלא מיירי במקו' סכנה כלל מדפריך עלה והא אמר שמואל דד"ד אפ"ה מותר משום ריוח ממון למ"ד דבר שאין מתכוין מותר כדאית' התם כ"ש וכ"ש הכ' שיש להתיר לבישת הקפ"א במקו' ריוח ממון שהרי אין בה משום חשש איסור ולא דאוריית' ולא דרבנן: ולא שייך למימר דנראה ככופר ח"ו כדשייך התם לגבי כלאים ופשיטא דע"כ לא קמפלגי תנא קמא ור"ע אלא דמר אסר משום איסור כלאים עצמו ומר שרי דקסבר דבר שאין מתכוין מותר אבל אי לא הוה ביה משום איסו' כלאי' עצמו אף על גב דהוה שייך ביה משום מראית העין דנראה ככופר ח"ו אפ"ה שרי כדמשמע שם בהדי' כדקאמר בשלמ' לענין כלאים בהא פליגי דמר סבר דבר שאין מתכוין אסור וכו' משמע דלא אסור אלא משום טעם דאיסור כלאים ולא מטעם מראית העין וזה פשוט למבין וגם פשיטא די"ל דע"כ לא קא מפלגי אלא וכו' כדפי' לעיל אבל בכה"ג שאין בו משום נדנוד איסור כלל אף על גב דלא הורגלו בה היהודי' ללובשו פשיטא דמודו כ"ע לפי דעת המפרשים דהאי להבריא בו את המכס דהיינו להראו' בו שאינו יהודי ואפילו למאן דפליג עלייהו ומפרש דהאי להבריא בו את המכס דהיינו משום שאין פורעים מכס משום בגדי' שהאדם לובש בהם אבל להראות בו שא"י אסור פשיטא ופשיטא דע"כ לא קא אסר אלא התם דווק' שלבושו מוכיח עליו שא"י מאחר שהוא לבוש האסור ליהודים וגם מתכוין הוא בכך שלא יכירוהו שהוא יהודי התם הוא דיש לדמותו להיא דפ' בן סורר ומורה.

רמ"א אבן העזר הלכות קידושין סימן סא סעיף א

יש אומרים לעשות החופה תחת השמים, לסימן טוב שיהא זרעם ככוכבי השמים.

שו"ת חתם סופר אבן העזר ח"א סימן צח

ויש לתמוה על מנהג אשכנז של עכשיו בזמנינו אעפ"י שנהגו בחופת מאי"ן מ"מ עושין גם החופה עם זי"ן /שבע/ ברכות תחת הרקיע בחצר בהכ"נ ואין שום מקום בכל אשכנז שעושין חופה בב"הכנ ואולי משום דבאשכנז לא נהגו בשום מקום להיות נבנה פרוזדור לפני בית הכנסת ומתפללים עתה רוב אורחים בחצר בהכ"נ וה"ל מקום קבוע להתפלל שם ואיכא תרומי"י סימנא טבא ככוכבים ומקום מיועד לתפלה וברכה בהא סלקינן כל ישראל יוצאים ביד רמ"א להעמיד החופה תחת השמים לסימנא טבא להתקיים בו ברכת אברהם ואשר לא חפץ בברכה ונרחק ממנו מתכווין ללמוד מדרכי אומות עולם אשר לא נתברכו בכוכבים מזדווגים זיווגיהם בבית תפלתם יהי' כמותם והמתאווים לברכת אבותם יהי' צאצאי מעיהם כמותם וכמעי הים ירבו דגתם ימלא ה' לטובה כל משאלותם. משה"ק סופר מפפד"מ.

תקם דמשק סימן ב אליעזר

סימן ב

בענין פסולי עדות בקידושין

דברים אשר יצאו מפ"ק של רבינו המהר"ל דיסקין זצ"ל

בעזה"י פה עיר הקודש ירושלים תובב"א

יום ג' י"ג אייר - כ"ח למטמונים, תמהר ישועה לפ"ק

מהשיבן בעיון וכוהר בירושלים ישפיע ברכה וחיים, וכל טוב לכבוד הרב הגדול בתורה ויראה וכו' מו"ה אברהם יעקב גרשון לעסער, הרב דביהמ"ד הגדול בני יעקב בק"ק סיקאגע יצ"ל, ברכה וחיים לו ולכל אשר לו כל טוב.

ראשית הידיעה היא הבריאה אל כבוד אדמו"ר הגאון הג' הצדיק פ"ה

עה"י נ"י וכו' מוהר"מ יהושע יהודא ליב שליט"א דיסקין ודורש בשלום הדר"ג ומברכו בכל טוב.

את אגרותיו הנעימים לכבוד אדמו"ר הגאון שליט"א מיום כ' שבט, על

דבר עסק ביש בענין הקידושין שקידש א' רע מעללים לכתולה בת יחידה בלא דעת אביה ואמה, וגם כפי מאמרה לא כיוונה

ועתה הנני להעתיק להדר"ג את דברי אדמו"ר בזה. והעיקר בזה אשר

הדר"ג לא יפסוק הדין במקומו בעירו קודם שיתראה עצמו בהעיר או בהכפר

אשר אירע המעשה, וייסע לשם, ויהדר שישג שמה שלושה שיהיו כשרים ובינו מעט בתורה ויהיו מאותם היודעים בהעדים כי המה מחללי שבתות בפרהסי' אשר פסולים לעדות בדבר

י. תשובה משנת 'תמהר ישועה' (תרמ"ה) שנכתב להרב יעקב גרשון לטר זצ"ל (שהיה רב בשיקגו משנת תר"מ עד שנת תרנ"ח) על שאלה אשר שלח לרבינו המהר"ל דיסקין בירושלים, בענין אחר שקידש בתולה ולפי דבריה לא התכוונה לקידושין והוא סירב לתת לה גט, ונתברר שעדי הקידושין היו מחללי שבת בפרהסי'. (ויש לחוש לקידושין דאנן סהדי דגם ראו בזה הקידושין עדים כשרים, וכמשי"כ בשו"ת חת"ס בסופו (אה"ע ח"א סי' ק) דכל חופה בזמן הזה לא מיפסלי צירוף הפסולים, דכל עדות שהוא ע"י אנן סהדי אין צריך דין עדות, והפסולים אינם מצטרפים, ע"ש).

דמשק סימן ב אליעזר תקסא

הקידושין. ואלו השלושה (עם הדר"ג שיראה בזה) יקראו לעידי הקידושין (הפסולים), והעדים יעידו לפניהם דבר הקידושין שראו בזה האיש מה שקידש לפניהם, ויעידו ככל המאורע (ולא יחושו על איסור אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס, כיון דמהני זה הקבלת עדות לענין אולי ימצא עוד עדים שיהי' נקרא נמצא אחד מהם קרוב או פסול ויבוטלו גם שאר העדים, ודבר כזה מצינן גם בגמ' במס' מכות דף ו' א', דשאלין להו אי לאסהודי אתיתו). ואחר כך יבין

הדר"ג לאלו השלושה דיינים שידונו ויפסקו על פי ידיעתם שהעדים המה מחללי שבתות ויפסקו שהקידושין בטילים, אפילו אם יש עוד עדים ששמעו בזה בשעת הקידושין^א.

כל זה שמעתי מפי הגאון אדמו"ר שליט"א, וזה העיצה הטובה שנראה על פי הדין לבטל הקידושין. ונא אחר כן להודיע לכבוד הגאון שליט"א האיך נפל דבר.

והנני מסיים בברכה ושלום דברי הדורש שלום תורתו והצלחתו

מברכו בכל טוב בתפלת

משה אליעזר דן בהרלב"ג

הכותב וחותם בפקודת אדמו"ר הגאון שליט"א

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן קו

באב נכרי שרוצה להוליק בתו מישראלית לחופה שרוב אחד רצה להניח לו מחמת שהיה עושה טובות לבני העיר.

ובדבר שעלה על דעת רב אחד להניח לאב נכרי להוליק את בתו מישראלית לחופה, יש לגעור בו אף שכוונתו הוא מחמת שהאב הוא איש חשוב במדינה ועושה טובות לכמה יהודים, כי הרי בזה נמצא שמקטינים את איסור החמור הזה ושעודנו חמור גם אצל הרבה עוברי עבירות חמורות, מאחר שיראו שהרבנים מקרבין אותן, וגם הרי אף אם הרבה יהודים צריכים לנכרי זה ואין רוצים שיכעוס מאיזה יראת הפסד מסתבר דכשיסבירו לו שהוא ענין דתי שאנשים שאינם יהודים אין להם להיות שושבינים לא יקפידו ולא יכעסו כלום וכדאמר אב"י כה"ג לענין שבת בע"ז דף כ"ו ע"א. וגם חזינן שהרב הוא רוצה להניח לכל אב נכרי שהרי נותן עצה בשביל זה לבשל את היין כדי שיוכל האב הנכרי להשקות לבנו ובתו החתן וכלה כמנהגם, או לתקן שכל אב ואם לא יוליכו בניהם לחופה כדי שלא יהיה חלוק בין אב ואם יהודים לאלו שאחד מהן נכרי וח"ו לעשות זה, שהרי נמצא שהוא תקנה להקל על עוברי עבירה הרשעים שגם לא יתביישו ויהיה בזה סיוע להפושעים הגדולים האלו ולכן ודאי יש לגעור בו ובכיוצא בו.

ומה שהאריך כתר"ה במנהג השושבינות ודאי שהיו שושבינים מימות עולם כדברי כתר"ה, אבל מנהג שבגמ' היה בהשושבינים של רעים וחברים ולא שייך זה למה שהאבות ואמהות של החתן והכלה מוליכין את בניהן ובנותיהן וזה לא הוזכר בגמ'. אבל עכ"פ הוא מנהג בכל המדינות שההורים מוליכין בניהם ובנותיהן לחופה שג"כ אין לשנות מנהג אבותינו, וכ"ש שבשביל טובת הרשעים שלא יתביישו אין לשנות.

רמ"א יורה דעה הלכות אבילות סימן שצא סעיף ג

וכן יוכל להכניס חתן כדרך ארצנו ששני אנשים מכניסין החתן תחת החופה.

תיקוני זוהר תקונא עשיראה דף כו עמוד א

והא אינון בחופה צריכין עמא קדישא למיקם בעמידה קדמיהון עם חזן לברכא לון בשבע ברכאן ולקדשא החתן לכלה בקדמיתא בקדושין ובעמדם עמא קדישא וחזן לברכא לון חיוון קדישין

נפש הרב עמוד רלא

ג] ערמב"ן עה"פ (בפי ראה יב,ל) איכה יעבדו הגויים ההם את אלהיהם וכי לא תעשה כן לדי אלקיך, שיש איסור מיוחד בפניע [וקשור הוא לאיסורי ע"ז] שלא לעבוד את די כדרך שעו"ז עובדים לאליליהם. ומה"ט נראה שאיסור מיוחד הוא שלא להתפלל בתערובת – אנשים ונשים, ולהתפלל הש"ץ ופניו כלפי העם [ואף בקריאת התורה כלפי העם אסר רבנו מפני אמירת הברכו, שהוא בבחינת תפילה], ולעשות חלונות של זכויות צבועה, וללבוש הרב והחזן חלוקים שחורים מיוחדים. [ועי מש"כ בזה בחוברת בית יצחק, תשמ"ה עמי קלא-קלב]. והאחרונים הביאו שהאריז"ל הקפיד מאד שלא לומר יגדל, וטעם קפידתו בזה לא הביאו. [ועי מזה באורך בספרי הר"ר דוד קאהן, שליט"א, משאת כפי]. ושמעתי בשם רבנו שלומר המנון כזה הכולל בתוכו כל עיקרי האמונה יש בו משום **חוקות** עכו"ם, כנ"ל, שכן נהוג בתפילה אצל הקאטולים, שאומרים את הקטעיקים לחזור בפה על כל עיקרי אמונתם.

ועי רמב"ם ר"פ י"א מהלי ע"ז, שהביא את הפסוק השמר לך פן תנקש אחריהם כאחד המקורות לאיסור **חוקות** עכו"ם, ואילו לפי דרשת הגמי סנהדרין (ס.א.), כל אותה הפרשה קאי אעובד עבודה זרה, ומה ענין פסוק זה לחוקות הגויים. אלא ודאי מכאן מוכח, שאף דעת הרמב"ם כהרמב"ן הנ"ל, שמה שדרשו בגמי סנהדרין הוא בתורת

דרשה, אך פשטי דקרא מיירי בחוקות הגויים. כן העירו רבנו. ועדי"ז ביאר רבנו ג"כ את דברי התוס' סנהדרין (נב:) ד"ה אלא [אשר כדעתם פסק אף הגר"א בביאורו ליו"ד (סי' קע"ח)], במה שחילקו בין ב' סוגי **חוקות** הגויים, דבחוק לע"ז אסור לנו לעשות כמותם אפילו כתיבא באורייתא, כלומר, אפילו לשם קיום המצוה שלנו, משא"כ במנהג שטות דעלמא, דמוכח מדבריהם להדיא, שאיסור מיוחד יש שלא לעשות המצות שלנו באותו האופן שהם עובדים לע"ז שלהם.

ומה"ט החמיר רבנו כל כך בבתי כנסיות אשר בהם יושבים האנשים והנשים בתערובת, ופירסם בעיתונות כלפני ארבעים שנה איסור על הכניסה לתוכם אפילו לצורך קיום מצות תקיעת שופר ברי"ה, דד"ז התחיל מהכנסיות של עו"ז – להתפלל כל המשפחה ביחד, ועצם ההשתתפות בקיום מצוות באופן שכזה, שעושים כמו שעובדים עו"ז לאליליהם, יש בו איסור מיוחד דאיכה יעבדו...ואעשה כן גם אני, לא תעשה כן לדי אלקיך [כן הסביר לנו רבנו בשיעוריו].

מפניני הרב עמוד רעו

[ד] רבנו היה מקפיד לשים את אפר המקלה בראשו של החתן בדוקא תחת החופה, לאחר גמר כל ברכות הנשואין, ודלא כמנהג העולם, שנהגו להשימו על ראשו קודם שהוא נכנס לחופה, כי היה טוען שהוא עדיין איננו "חתן". (נפש הרב עמי רני"ו). וכששאלוהו התלמידים, והלא נהגו לקום מפני החתן בשעה שהוא צועד ללכת אל תחת החופה, והוא מטעם שחתן דומה למלך, הרי שדנים אותו כ"חתן" אפילו קודם כניסתו לחופה. ענה רבנו תיכף ואמר, שמה שקמים מפניו זה לא מפני שחתן דומה למלך, אלא מפני שהוא הולך עכשיו לקיים מצוה, ותנן בביכורים (פ"ג מ"ג) שכל בעלי אומניות שבירושלים עומדים לפנייהם (הכוונה על מביאי הבכורים), ופירש שמה הברטנורא (על פי הגמ' פ"ק דקידושין) דחביבה מצוה בשעתה, ומטעם זה עומדים מפני נושאי המטה שהמת בה, ומפני נושאי התינוק לברית מילה. (כן שמעתיו).

ספר מהרי"ל (מנהגים) הלכות נישואין

[ב] כעלות השחר ביום הששי היה קורא השמש לבא לבה"כ, והיה קורא אגב לבא אל המאן. ואז הולך הרב החתן לפניו, יש מקומות שמנגנין אז מחול המצוה, מה שעושים במוצאי שבת אחר הבדלה. וכל העם אחריהן לאור אבוקות עם כלי זמר לחצר בה"כ, וחוזרים עם האבוקות והכלי זמר ומביאים הכלה וחברותיה. וכאשר תבא עד פתח חצר בה"כ הלך הרב והחשובים והיו מוליכין את החתן לקראת הכלה. והחתן תופש אותה בידו, ובחיבורן יחד זורקין כל העם על גבי ראשן חטין ואומרים פרו ורבו ג"פ. והולכין יחד עד אצל פתח בה"כ ויושבין שם מעט ומוליכין הכלה לביתה. והיתה מלובשת שרגנז למעלה בכל בגדיה והינומא על פניה וקורזין במקום סרבל. ואת החתן מוליכין לבה"כ מלובש בגדי שבת, והמטרון שלו תחובה לו דרך צוארו כמנהג בריינוס זכר לחורבן להעלותו על לב בראש שמחתו. ומושיבין אותו מצד התיבה במזרחית צפונית. ופותחין אדון עולם ופסוקי דזמרה. מנהג במגנצא כל שעה שאומרים פסוקי דזמרה מקלעין את הכלה, ונותנין לה הטבעות. וא"א תחינה רק אומר למנצח.

רא"ש מסכת כתובות פרק א סימן יב

ונ"ל כי ברכה זו אינה ברכה לעשיית המצוה כי פריה ורביה היינו קיום המצוה ואם לקח פלגש וקיים פריה ורביה אינו מחוייב לקדש אשה.

רמ"א אבן העזר הלכות אישות סימן כא סעיף ה

י"א דאין לנהוג אפילו עם אשתו בדברים של חבה כגון לעיין ברישיה אם יש לו כינים, בפני אחרים.

וכן ראיתי בקובץ חצי גבורים ח"ד עמוד קס"ט שכתב ששמע מאיש נאמן ה"ה הג"ר אברהם גרינפעלד שליט"א מנהל מתיבתא תורה תמימה, ששאל את פי הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל מהו הדין לענין כיסוי הראש בליל החתונה, והשיבו שיש ג' מנהגים. א' לכסות הראש, ב' לילך בשערות עד החופה ואח"כ לכסות ראשה, ג' לילך בגילוי ראש לכל משך החתונה, ובלשונו כל זמן שלובשת השמלה הלבנה. וחזר ושאלו האיך להתנהג. וא"ל שתשאל הכלה אצל אמה, 'דאס איז איהערע א זאך' [זה ענין השייך לה]. ומהמקורבים של הגרמ"פ זצ"ל שמע שהוא עצמו היה מחזיק בהמנהג השלישי. ועיי"ש שכן המנהג במשפחת החפץ חיים זצ"ל.

שו"ת יחיה דעת חלק ה סימן סב

שאלה: האם הכלה לאחר שבע ברכות שמברכים תחת החופה נחשבת מיד כנשואה, וחייבת בכיסוי הראש כדת?

תשובה: בכתובות (דף עב ע"א), יוצאה וראשה פרוע, דאורייתא היא, דכתיב ופרע את ראש האשה, ותנא דבי רבי ישמעאל, אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש. ופירש רש"י, שממה שכתוב ופרע את ראש האשה, משמע שעד אותה שעה היה ראשה מכוסה, ומכאן שאין דרכן של בנות ישראל לצאת פרועות ראש. ע"כ. ובמדרש רבה (פרשת נשא פרשה ט' סימן טז): ופרע את ראש האשה, שדרך בנות ישראל שמכסות ראשיהן, לכך היה פורע ראשה, ואומר לה, את פרשת מדרכן של בנות ישראל שמכסות ראשיהן, והלכת בדרכי אומות העולם שנשותיהם מהלכות וראשן פרוע, הרי לך מה שרצית. וכתב המאירי (כתובות עמוד שיא), שאיסור פריעה /פריעת/ הראש לנשים הוא מן התורה. וכן כתב הרשב"ץ בזוהר הרקיע (מצות עשה קלז אות נב). וכן כתב בפסקי ריא"ז (כתובות שם). +והנה אף על פי שהגמרא מקשה בפשיטות דאורייתא היא, אין מזה הוכחה גמורה שאיסור תורה הוא, וכמו שכתב כיוצא בזה המאירי (בכתובות קג ע"ב עמוד תעז), שזה שהקשו בגמרא שם, כיבוד אשת האב דאורייתא, אינו אלא מדברי סופרים וסמכוהו על המקרא, וכן מצאנו בהרבה מקומות כיוצא בזה, כמו בתענית (כח ע"ב) הלל דראש חודש לאו דאורייתא, מכלל דשל מועדות דאורייתא? ובמועד קטן (יא ע"ב) שמלאכת חול המועד אסורה מדאורייתא. וכן בהרבה מקומות. (וציין הרה"ג המו"ל ר' אברהם סופר לראש השנה לב ע"ב אין עולין באילן, דאורייתא. ועיין בפירוש רש"י שם). וכן כתבו התוספות חגיגה (יח ע"א) ד"ה חולו של מועד, והרא"ש בפסקיו (ריש מועד קטן), ובספר

יראים (סוף סימן קיג), ובמאירי (מועד קטן ב ע"א). ע"ש. ובמאירי ראש השנה (ט ע"א) כתב, ותוספת של יום הכפורים אינו אלא מדברי סופרים וקראי אסמכתא בעלמא. ויש חולקים ממה שאמרו בביצה (ל ע"א) תוספת יוהכ"פ דאורייתא, ואין הכרח בכך, שכבר מצינו בכמה מקומות בש"ס שקורא דברי סופרים דאורייתא, כשהוא דבר שיש לו לעיקר שלו סרך מן התורה, אף על פי שאותו ענין אינו מן התורה. ע"כ. [אולם באמת שמהסוגיא בסוכה כח ע"ב מוכח להדיא דתוספת יום הכפורים דאורייתא. וצ"ע]. ועיין עוד בבית יוסף או"ח (סימן תיח) סוף ד"ה ויחיד, ובספר עצי ארזים אה"ע (סימן כב סק"ד). ע"ש. ומכאן תשובה למ"ש הש"ך חו"מ (סימן כח ס"ק יד), שהקשה על מ"ש המגילת אסתר שמה שאמרו בגיטין (לו ע"א) שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם. ופריך דאורייתא הוא וכו', לאו דוקא שהוא ממש מן התורה, אלא שמזמן ירמיה הנביא הוא, שנאמר וכתוב בספר וחתום, ולא מתקנת רבן גמליאל הוא. ולשון דאורייתא לאו דוקא, שכן מצינו בהרבה מקומות. והקשה הש"ך, שזה אינו, שלשון דאורייתא משמע דהוי מה"ת ממש, ואף על פי שהש"ס רגיל לקרוא מצות דרבנן דאורייתא, אבל שיקשה הש"ס בפשיטות דאורייתא היא, זהו כשהדבר ממש מן התורה. ע"ש. והרי בכתובות (קג ע"א) הקשו כיבוד אשת אב דאורייתא, ובכל זאת כתב המאירי שאינו אלא מדרבנן. איברא שמדברי הרמב"ם (ספ"ו מהל"מ מרים) והכ"מ שם, מוכח שכיבוד אשת אב מן התורה ממש, ורק כיבוד אחיו הגדול הוי מד"ס = מדברי סופרים =. ע"ש. ומ"מ הרי בדין פריעת ראש האשה, פריך הש"ס בפשיטות דאורייתא היא, ובכל זאת מבואר בשו"ת תרומת הדשן (סימן רמב), שלדעת הרמב"ם איסור פריעת ראש אינו אלא מדרבנן, וס"ל דהא דפריך הש"ס דאורייתא היא, ר"ל רמז מדאורייתא. וכיו"ב בדין יחוד וכו'. ע"ש. וכ"כ הגר"י בורלא בשו"ת וישב יוסף (חיו"ד סימן ב' די"ד ע"ב), שאיסור פריעת ראש אינו מה"ת ממש אלא רק יש לו רמז דאורייתא. ע"ש. אבל לא זכר שר מדברי הפוסקים דס"ל דהוי מה"ת ממש. וכ"כ בשו"ת באר שבע (סימן יח). וכ"כ בפשיטות בשו"ת מהר"ם שיק (חיו"ד סי' ריז) שהנודרת שלא תלך בפריעת ראש אין הנדר חל משום שאיסור תורה הוא. ע"ש. + והלכה זו נפסקה ברמב"ם (בפרק כד מהלכות אישות הלכה יב), ובטור ושלחן ערוך אבן העזר (סימן כא סעיף ב' וסימן קטו סעיף ד'). והדבר ברור שאיסור זה, כמו כל שאר איסורי תורה, נוהג לעולם, ואין חילוק בין זמן לזמן ובין דור לדור ובין מקום למקום, וכמו שכתב הרמב"ם (בפרק ט' מהלכות יסודי התורה הלכה א'): שאחד מעיקרי הדת והאמונה, שהתורה נצחית לעולמי עד, ולא תשתנה בשום זמן ח"ו, שנאמר והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת. וכן העלה להלכה הגאון רבי יוסף נסים בורלא בשו"ת וישב יוסף (חלק יורה דעה סימן א'). והסכים לדבריו הגאון רבי רפאל יצחק ישראל ראב"ד ירושלים. וכן כתב בשו"ת באר חיים מרדכי חלק ג' (סימן נב). ועיין עוד להגאון רבי אליהו קלצקין בספר דברים אחדים (סימן מה). ע"ש.

אולם כל זה אינו אלא לנשים נשואות, אבל נערות רווקות שלא נישאו מעולם רשאות לצאת בפרוע ראש ואינן צריכות לכסות ראשן, וכמו שכתב הראב"ה (ברכות סימן עו), שזה שאמרו שער באשה ערוה, לענין שאסור לקרוא קריאת שמע כנגדה, זהו רק באשה נשואה, אבל לגבי בתולה שרגילה בגילוי ראש אין לחוש

להרהור, ומותר לקרוא קריאת שמע כנגד שערה. ע"ש. וכן כתב הרא"ש בפסקיו (פרק ג' דברכות סימן לז). וכן כתב בארחות חיים (הלכות קריאת שמע אות לו) בשם רבינו תם. וכן כתב המרדכי (פרק ג' דברכות כד ע"א) והגהות מיימוני (סוף פרק ג' מהלכות קריאת שמע). וכן פסק הטור והשלחן ערוך אורח חיים (סימן עה סעיף ב'). וכן המנהג פשוט. ומה שכתב הרמב"ם (בפרק כא מהלכות איסורי ביאה הלכה יז): לא ילכו בנות ישראל פרועי ראש בשוק, אחת פנויה ואחת אשת איש. וכן הוא בטור ושלחן ערוך אבן העזר (סימן כא סעיף ב'). כבר תירץ הפרישה באבן העזר (שם אות ג') שפירוש פנויה בזה היינו אלמנה או גרושה, מה שאין כן בתולה שמותרת ללכת בפרוע ראש. וכן כתבו הבית חדש והחלקת מחוקק והבית שמואל שם. ועיין במחצית השקל (סימן עה סק"ג) שכן המנהג, ושארין חילוק בזה בין אם שערותיה קלועות או סתורות. וכן כתב הישועות יעקב באבן העזר (סימן כא). ע"ש. ברם נחלקו האחרונים בדין ארוסה, שהיא מקודשת, ועדיין לא נישאת, האם חייבת לכסות שער ראשה. כי בשו"ת מהר"י הלוי (אחי הט"ז, בסימן ט') כתב, שארוסה אסור לה לצאת בפרוע ראש. והגאון רבי משה ישראל חלק ב' (סימן ז') חולק עליו, והוכיח כן ממה שכתב השיטה מקובצת (כתובות טו ע"ב) בשם ליקוטי גאונים, על המשנה, אם יש עדים שיצאה בהינומא וראשה פרוע, שאף על פי שאמרו להלן (כתובות עב ע"א) אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בראש פרוע, זהו רק בנשואה, מה שאין כן בארוסה. ע"ש. וכן העלה השבות יעקב חלק א' (סימן קג). ואף על פי שהגאון רבי עקיבא איגר במהדורא תנינא (סימן עט) כתב שאין לסמוך על השבות יעקב להתיר בזה. ע"ש. וכן העלה להחמיר בשו"ת מים רבים (סימן ל'). וכן כתבו עוד אחרונים. מכל מקום נראה שהעיקר להקל בזה, וכמו שכתב הישועות יעקב אבן העזר (סימן כא סק"א). ובתשובת נכדו שם נסתייע מדברי השיטה מקובצת בשם הגאונים. ע"ש. וכן כתב בשו"ת די השב (חלק אבן העזר סימן ד') לדחות דברי מהר"י הלוי, על פי דברי השיטה מקובצת הנ"ל בשם הגאונים. ע"ש. וכן העלה בשו"ת שערי רחמים (חלק אבן העזר סימן יז), וכדברי המשאת משה הנ"ל, וכתב שדבריו אינם צריכים חיזוק. ע"ש. וכן העלה הגאון רבי אליהו רגולר בשו"ת יד אליהו (סימן עט), והביא ראיות להקל, ובכללם, ממה שאמרו בילקוט שיר השירים, מה כלה ראשה פרוע לפני כל וכו'. ע"ש. ועיין עוד בשו"ת שאילת יעב"ץ חלק ב' (סימן ב'), ובשו"ת עמק המלך (סימן כב). ע"ש. וכתב השדי חמד (מערכת דת יהודית אות א', בד"ה ולענין), שיתכן שאם היו רואים המהר"י הלוי וסיעתו דברי השיטה מקובצת בשם הגאונים, היו חוזרים בהם ומבטלים דעתם כנגד דעת הגאונים. ע"ש. וכן העלה הגאון רבי יוסף ידיד הלוי בשו"ת ימי יוסף בתרא (חלק אבן העזר סימן ב'). וכן עיקר.

וכעת נבוא לבאר דין הכלה אחר שבע ברכות שאומרים תחת החופה, אם דינה כנשואה שחייבת בכיסוי הראש, או דינה כארוסה שאינה צריכה לכסות ראשה, וראשית כל נבאר שכיסוי ההינומא שעל ראש הכלה שהיא שקופה מאד ושערותיה נראים דרכה, אינה מועילה כלל במקום כיסוי ראש, וכמבואר בהלכות גדולות (בברכות כד ע"א), שאם היה לבושה דק מאד ונראה בשרה מתחתיו, אסור לקרוא קריאת שמע כנגדה, שטפח באשה ערוה, וכמו שאמרו (בברכות כה ע"ב) ערוה בעששית אסור לקרוא קריאת שמע כנגדה, דכתיב לא יראה בך ערות דבר, והא קא מתחזיא. וכן הובא להלכה במגן אברהם (סימן עה סק"א). וכן כתב

הגאון בעל חות יאיר בספר מקור חיים שם. וכן פסקו האליה רבה והמחזיק ברכה והפרי מגדים שם, ושאר אחרונים. והוא הדין לכאן שכיסוי שקוף על הראש כמאן דליתיה דמי. והנה ידועה המחלוקת בפוסקים בענין גדר החופה שקובעת דין נישואין, ותליא באשלי רברבי. וזו לשון הרמב"ם (בפרק י' מהלכות אישות הלכה א'): הארוסה אסורה לבעלה מדברי סופרים כל זמן שהיא בבית אביה, ואפילו אם קידשה בביאה אסור לו לבוא עליה ביאה שניה עד שיביא אותה לתוך ביתו ויטייחד עמה ויפרישנה לו. וייחוד זה הוא הנקרא כניסה לחופה, והוא הנקרא נישואין בכל מקום. וכלשון הזה פסק מרן בשלחן ערוך אבן העזר (סימן נה סעיף א'). וזוהי דעת רוב רבותינו הראשונים, ומהם, רבינו האי גאון בשו"ת הגאונים (שערי תשובה סימן קס, וכן בשו"ת הגאונים הרכבי סימן סה). וכן כתב רבינו יצחק בר ראובן, הובא בארחות חיים חלק ב' (עמוד מה). ורבינו יוסף הלוי אבן מיגאש בשם רבינו יצחק אבן מרון, הובא בשו"ת תמים דעים (סימן קפח). וכן מוכח להדיא מדברי הראב"ד בהשגות (פרק יא מהלכות איסורי ביאה הלכה י'). וכן דעת הריב"ש, והובא בשו"ת הרדב"ז חלק ג' (סימן תצו). ועוד פוסקים. אולם רבי אברהם בר נתן הירחי בספר המנהיג (דף צא ע"ב) כתב: וחופה נקראת על שם שחופה אותה בטליתו, וכמו שאמרו בקידושין (יט ע"א) כיון שפירש טליתו עליה לשם נישואין וכו'. וכן נאמר ופרשת כנפיך על אמתך כי גואל אתה. ולכן מנהג צרפת ופרובינציא לפרוס מפה צבועה על ראש שניהם זכר לפריסת הכנף שפורס כנף בגדו עליה. ובארחות חיים חלק ב' (עמוד סד) כתב: וחופה הוא שחופין אותם בטלית או סודר מעל ראשיהן, וכמו שאמרו בקידושין (יט ע"א) כיון שפירש טליתו עליה. וכן כתב הרב רבי דוד אבודרהם (דף צב ע"ג). ועיין בספר העיטור (בדיני ברכת חתנים שער ב' דף סג ע"א). ובהר"ן ריש כתובות (ב ע"א), ובספר המכתם (פסחים ז ע"ב), ובמרדכי פרק קמא דכתובות (סימן קלב). ע"ש. והרמ"א בהגה /אה"ע/ (סימן נה סעיף א') הגיה על דברי מרן שפסק שחופה היא הייחוד: שיש אומרים שהחופה היא שפורסים סודר על ראשם בשעת הברכה. והמנהג פשוט עכשיו לקרות חופה מקום שמכניסים יריעה פרוסה על גבי כלונסאות, ומכניסים תחתיה את החתן והכלה, ומקדשה שם, ומברכים שם ברכות אירוסין ונישואין, ואחר כך מוליכים אותם לביתם, ואוכלים ביחד במקום צנוע, וזוהי החופה שנוהגת עכשיו. ועיין בביאורי הגר"א שם, ובשער המלך (בקונטרס חופת חתנים סעיף ט'), ובשאר אחרונים. ולהלכה נראה שמעיקר הדין יש לפסוק כהרמב"ם ומרן השלחן ערוך, שכל עוד לא נתייחדו החתן והכלה, אין דינה כנשואה, אלא כארוסה בלבד, וכמו שכתבו הרמב"ם (פרק י' מהלכות אישות הלכה ב'), ומרן בשלחן ערוך אבן העזר (סימן סא סעיף א'). ולפי זה מותר לכלה מעיקר הדין להשאר בכיסוי הראש של ההינומא (אף על פי שהוא שקוף, ונראין שערותיה דרכו) אף לאחר גמר השבע ברכות שתחת החופה. ורק משעת הייחוד ואילך נחשבת כנשואה ממש, וחייבת לכסות ראשה במטפחת או בכובע כדת וכהלכה. (וראה עוד בשו"ת קנין תורה חלק ב' סימן מג. ודו"ק).

בסיכום: אין הכלה חייבת לכסות ראשה מיד לאחר שבע ברכות שתחת החופה, מפני שדינה עדיין כארוסה עד לאחר הייחוד. ולפי מה שנוהגים יוצאי אשכנז שהחתן והכלה מתייחדים מיד לאחר השבע ברכות שתחת החופה, על הכלה לכסות את ראשה מיד לאחר צאתה מחדר הייחוד. אבל הספרדים ובני עדות המזרח לא

נהגו להתייחד אלא רק לאחר גמר הסעודה כשהולכים לביתם. ומנהגם זה יסודתו בהררי קודש, ואין לשנות.
(וכמו שביארנו בשו"ת יביע אומר חלק ה' חלק אבן העזר סימן ח').

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ו עמוד ב

ואמר רבי חלבו אמר רב הונא: כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו - עובר בחמשה קולות, שנאמר: קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות. ואם משמחו מה שכרו? - אמר רבי יהושע בן לוי: זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות, שנאמר: ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקל שופר וגו' ויהי קול השפר וגו' והאלהים יעננו בקול. איני? והא כתיב וכל העם רואים את הקולות! - אותן קולות דקודם מתן תורה הוו. רבי אבהו אמר: כאילו הקריב תודה, שנאמר: מבאים תודה בית ה'. רב נחמן בר יצחק אמר: כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים, שנאמר: כי אשיב את שבות הארץ כבראשונה אמר ה'.

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סב עמוד א

דאמר רב אסי: אין בן דוד בא - עד שיכלו כל נשמות שבגוף, שנאמר: כי רוח מלפני יעטוף וגו'.

תלמוד בבלי מסכת תענית דף ל עמוד ב

מכאן אמרו כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, ושאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה

Chanukah Riddles

#1

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רצח סעיף יד

היו יושבים בבה"מ והביאו להם אור אחד מברך לכולם. ובמשנ"ב ס"ק לו אחד מברך לכולם - ואף על גב דצריכין כולם לשתוק ולשמוע ברכתו והוי בטול בהמ"ד וא"כ היה טוב יותר שיברך כ"א לעצמו אפ"ה הא עדיפא משום ברב עם הדרת מלך [גמרא].

מגן אברהם סימן תרפט ס"ק י

קורא לעצמו. משמע דס"ל דאין היחיד מוציא חבירו אלא בי' וצ"ל דלא דמי לשופר דקריאת המגילה הוי כמו תפלה דבעין י' אבל ברי"ו ני"ג משמע דאפי' יחיד מוציא חבירו במגילה אף על פי שהוא בקי ע"ש ח"ג וכ"כ האבודרהם וכ"כ הב"ח ס"י תר"צ בפשיטו' בשם מהרי"ל וא"כ עדיף שיקרא א' לכולן משום ברוב עם הדרת מלך כמ"ש סי' צ"ח סי"ד ובתשב"ץ כ' כל א' קורא לעצמו אם ירצו עכ"ל סי' ר"כ:

#2

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד א

אמר רב הונא: חצר שיש לה שני פתחים - צריכה שתי נרות. אמר רבא: לא אמרן אלא משתי רוחות, אבל מרוח אחת - לא צריך. מאי טעמא? אילימא משום חשדא, חשדא דמאן? אילימא חשדא דעלמא - אפילו ברוח אחת נמי ליבעי! אי חשדא דבני מתא - אפילו משתי רוחות נמי לא ליבעי - לעולם משום חשדא דבני מתא, וזימנין דמחלפי בהאי ולא חלפי בהאי, ואמרי: כי היכי דבהאי פיתחא לא אדליק, בהך פיתחא נמי לא אדליק.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעא סעיף ח

חצר שיש לו שני פתחים משני רוחות, צריך להדליק בשתייהן מפני החשד; ואם שני הפתחים ברוח אחד (והם בבית אחד) (כל בו) די לו באחד מהם. הגה: ואם מדליק בשני פתחים אינו מברך רק באחד מהם ובשני מדליק בלא ברכה, מיהו בזמן הזה שכולם מדליקין בפנים ממש, ואין היכר לבני ר"ה כלל, אפילו יש לחצר או לבית הרבה פתחים להרבה רוחות אין מדליקים אלא פעם אחת בפנים, כן נ"ל וכן המנהג פשוט.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפילה סימן צ סעיף ח

אסור לעבור חוץ לבהכ"נ בצד שהפתח פתוח בו, בשעה שהציבור מתפללים, מפני שנראה ככופר, כיון שאינו

זוהר כרך א (בראשית) פרשת בראשית דף מט עמוד א

ויביאה אל האדם, מהכא אוליפנא דבעאן אבא ואמא דכלה לאעלה ברשותיה דחתן.

רמ"א יורה דעה הלכות אבילות סימן שצא סעיף ג

וכן יוכל להכניס חתן כדרך ארצנו ששני אנשים מכניסין החתן תחת החופה.

תשלא

חג"ר אברהם יעקב הכהן פאם זצ"ל

מחשבה ומוסר

"יסורי" של הבל

יש אנשים שמצטערים על דברים פעוטים ובלתי חשובים כלל, הם נעשים שכורים ורצוצים ו"אוכלים לבם" על אודות דברים של מה-יבכך — "נערישקייטין". זה מערבב שמחת חייהם, והם מפריעים שמחת חייהם של אחרים. ועל מה? על אשר מרגישים פחיתת הכבוד וכדומה, זה דרכם כסל למו — יש לך אדם שהוא מלא וגדוש "נערישקייטין".

כדאי לציין דברי הג"ר מנשה איליא זצ"ל מתלמידי הגר"א זצ"ל בהקדמה לספרו, "אלפי מנשה": "בושתי מלהכניס דאגה וצער בלבי על עניינים הנוגעים לדידי בראותי גדול הלחץ והדחק בעולם".

מה טוב לאדם אם יעלה דברים אלו על לבו כשנדרמה לו שנפגע כבודו, למשל, כשאדם זוכה לשמחת כלולת בנו או בתו בשעה טובה — זמן שראוי לשמח ולשמח אחרים — ועולה השאלה: מי יוליך את החתן ואת הכלה לחופה — הורי החתן את החתן והורי הכלה את הכלה, או שני האבות את החתן ושתי האמהות את הכלה. לפעמים פורצת מחלוקת על זה, והמחותנים הולכים עם תרעומות, ושמחתם מעורבת בצער. בשעה שרואים כל כך הרבה צרות גדולות — צרות אמיתיות ל"ע — יש לאדם לשאול את עצמו: האם הצער שלי ג"כ צער? בושתי מהדאגות שלי והעניינים המפריעים שלווה נפשי בשעה שאני מתבונן בצרות הגדולות של אחרים ובכל העולם. האם כדאי הוא להמשיך ללכת עם השטותים וההבלים שלי הממריים חיי וחי אחרים? בושתי!...

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן קו

באב נכרי שרוצה להוליך בתו מישראלית לחופה שרב אחד רצה להניח לו מחמת שהיה עושה טובות לבני העיר.

ובדבר שעלה על דעת רב אחד להניח לאב נכרי להוליך את בתו מישראלית לחופה, יש לגעור בו אף שכוונתו הוא מחמת שהאב הוא איש חשוב במדינה ועושה טובות לכמה יהודים, כי הרי בזה נמצא שמקטינים את איסור החמור הזה ושעודנו חמור גם אצל הרבה עוברי עבירות חמורות, מאחר שיראו שהרבנים מקרבין אותן, וגם הרי אף אם הרבה יהודים צריכים לנכרי זה ואין רוצים שיכעוס מאיזה יראת

הפסד מסתבר דכשיסבירו לו שהוא ענין דתי שאנשים שאינם יהודים אין להם להיות שושבינים לא יקפידו ולא יכעסו כלום וכדאמר אביי כה"ג לענין שבת בע"ז דף כ"ו ע"א. וגם חזינן שהרב ההוא רוצה להניח לכל אב נכרי שהרי נותן עצה בשביל זה לבשל את היין כדי שיוכל האב הנכרי להשקות לבנו ובתו החתן וכלה כמנהגם, או לתקן שכל אב ואם לא יוליכו בניהם לחופה כדי שלא יהיה חלוק בין אב ואם יהודים לאלו שאחד מהן נכרי וח"ו לעשות זה, שהרי נמצא שהוא תקנה להקל על עוברי עבירה הרשעים שגם לא יתביישו ויהיה בזה סיוע להפושעים הגדולים האלו ולכן ודאי יש לגעור בו ובכיוצא בו.

ומה שהאריך כתר"ה במנהג השושבינות ודאי שהיו שושבינים מימות עולם כדברי כתר"ה, אבל מנהג שבגמ' היה בהשושבינים של רעים וחברים ולא שייך זה למה שהאבות ואמהות של החתן והכלה מוליכין את בניהן ובנותיהן וזה לא הוזכר בגמ'. אבל עכ"פ הוא מנהג בכל המדינות שההורים מוליכין בניהם ובנותיהן לחופה שג"כ אין לשנות מנהג אבותינו, וכ"ש שבשביל טובת הרשעים שלא יתביישו אין לשנות.

רמ"א אבן העזר הלכות אישות סימן כא סעיף ה

י"א דאין לנהוג אפילו עם אשתו בדברים של חבה כגון לעיין ברישיה אם יש לו כינים, בפני אחרים.

ספר מהרי"ל (מנהגים) הלכות נישואין

[ב] כעלות השחר ביום הששי היה קורא השמש לבא לבה"כ, והיה קורא אגב לבא אל המאן. ואז הולך הרב החתן לפניו, יש מקומות שמנגנין אז מחול המצוה, מה שעושים במוצאי שבת אחר הבדלה. וכל העם אחריהן לאור אבוקות עם כלי זמר לחצר בה"כ, וחוזרים עם האבוקות והכלי זמר ומביאים הכלה וחברותיה. וכאשר תבא עד פתח חצר בה"כ הלך הרב והחשובים והיו מוליכין את החתן לקראת הכלה. **והחתן תופש אותה בידו**, ובחיבורן יחד זורקין כל העם על גבי ראשן חטין ואומרים פרו ורבו ג"פ.

פתחי תשובה אבן העזר סימן סה ס"ק ב

ולרקד לפניו. עי' בס' תורת חיים במס' עבודת גלולים דף י"ז בד"ה אבי ידיהו שכ' וז"ל ונרא' דאסור ללכת במחול עם הכלה בשבעת ימי המשתה אפי' אינו אוחז בידה ממש אלא בהפסק מטפחת כדרך שנוהגין מקצת ת"ח שבדור הזה אפ"ה לאו שפיר עבדי כדמשמע הכא דשום קריבה בעלמא אסור ואין לחלק בין כלה לאחרת דליכ' האידנא מאן דמצי למימר דדמיא עליה ככשורא ולא אמרו חכמים אלא כיצד מרקדין לפני הכלה ולא עם הכלה וכה"ג פסק ש"ס ברפ"ב דכתובות דאסור להסתכל בפני כלה כל שבעה כמו שאסור להסתכל באשה אחרת. ואותן בני בליעל ההולכים במחול עם נשים דעלמא עליהם הכתוב אומר יד ליד לא

ינקה רע לא ינקה מעונשה של גיהנם וראוי לגעור בהן וכל מי שיש בידו למחות כו' עכ"ל ועח"מ וב"ש לעיל
סי' כ"א ס"ה הובא בבה"ט שם סק"ט:

שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן סה סעיף א

מצוה לשמח חתן וכלה ולרקד לפניה ולומר שהיא נאה וחסודה (פירוש מן ותשא חן וחסד לפניו יז) אפילו
אינה נאה.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף יז עמוד א

אמרו עליו על רבי יהודה בר אילעאי, שהיה נוטל בד של הדס ומרקד לפני הכלה, ואומר: כלה נאה וחסודה.

רמב"ן פרשת כי תצא פרק כא פסוק יב

ועל דעת רבותינו (ספרי תצא יא) שאומרים שהכל לכער את יפיה, צוה שתסיר הבגדים הנאים מעליה,
שהגוים ארורים הם בנותיהם מתקשטות במלחמה כדי לזנות אחריהן, ותגלח את ראשה שהוא נוול גדול.

תלמוד בבלי מסכת נזיר דף כח עמוד ב

בד"א - בתגלחת טהרה, אבל בתגלחת טומאה - יפר, (מפני שיכול לומר אי אפשי באשה מנוולת); ור"מ
אומר: אפי' בתגלחת טהרה יפר, מפני שיכול לומר אי אפשי באשה מגלחת. ות"ק? אמר לך: אפשר בפאה
נכרית. ור"מ סבר: בפאה נכרית, איידי דזוהמא לא ניחא ליה.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן עה סעיף ב

שער של אשה שדרכה לכסותו אסור לקרות כנגדו. הגה: אפי' אשתו אבל בתולות שדרכן לילך פרועות
הראש מותר. הגה: וה"ה השערות של נשים שרגילין לצאת מחוץ לצמתן (ב"י בשם הרשב"א) וכ"ש שער
נכרית, אפי' דרכה לכסות. הגהות אלפסי החדשים.

תלמוד בבלי מסכת יומא דף מז עמוד א

ושב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית: פעם אחת יצא וסיפר עם הגמון אחד בשוק, ונתזה צינורא מפיו
על בגדיו, ונכנס יוסף (עם) אחיו ושמש תחתיו, וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד. תנו רבנן: שבעה

בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה. אמרו לה חכמים: מה עשית שזכית לכך אמרה להם: מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי. אמרו לה הרבה עשו כן, ולא הועילו.

תיקוני זוהר תקונא עשיראה דף כו עמוד א

והא אינון בחופה צריכין עמא קדישא למיקם בעמידה קדמיהון עם חזן לברכא לון בשבע ברכאן ולקדשא החתן לכלה בקדמיתא בקדושין ובעמדם עמא קדישא וחזן לברכא לון חיוון קדישין

נכנס להתפלל; ואם נושא משאוי או שלבוש תפילין או שיש ב"ה אחר בעיר או שיש לב"ה זה פתח אחר (או שרוכב על הבהמה), מותר.

#3

תוספות מסכת סוכה דף מו עמוד א

הרואה נר של חנוכה צריך לברך - בשאר מצות כגון אלולב וסוכה לא תקינו לברך לרואה אלא גבי נר חנוכה משום חביבות הנס וגם משום שיש כמה בני אדם שאין להם בתים ואין בידם לקיים המצוה וטעם ראשון ניחא דלא תיקשי ליה מזוזה ועוד יש לפרש דאין שייך לתקן לרואה ברכה שאין העושה מברך.

#4

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ד הלכה יב

מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו, אפילו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק.

רמ"א אורח חיים הלכות לולב סימן תרנו סעיף א

הגה: ומי שאין לו אתרוג או שאר מצוה עוברת, לבזבז עליה הון רב, וכמו שאמרו: המבזבז אל יבזבז יותר מחומש אפילו מצוה עוברת.

#5

ט"ז אורח חיים סימן תרעט ס"ק א

נ"ח תחלה. דאי ידליק של שבת תחלה קבלי' לשבת ואתסר עליה מלאכה כ"כ בה"ג. והתוס' חולקי' וס"ל דלא תליא קבלת שבת בהדלק' הנר ולדידן שיש מנהג פשוט שהאשה המדלק' נר שבת מקבל' שבת עלי' ואסור' במלאכה רק אחרי' בני הבית עדיין מותר' ע"כ איש שמדליק נר שבת ושכח להדליק של חנוכה אסור לו להדליק של חנוכה אח"כ אלא יתן לאחד מבני ביתו להדליק' ולא כלבוש שמתיר בדיעבד בזה להדליק אח"כ כיון שלא קבל בפירוש שבת:

ט"ז אורח חיים סימן תר ס"ק ב

שאלה קהל א' היה להם בער"ה שופר ובאו שודדים וגזלו אותם ונטלו גם השופר ושלחו הקהל לקהל אחר לשלוח להם ונתעכב השליח מחמת אונס ולא בא עד סוף יום ב' והיה ר"ה ביום ה"ו ובשעה שבא השופר כבר התפללו של שבת אבל עדיין היה יום גדול מהו לתקוע בעת ההיא ולא נחוש לשבות דאין תוקעין בשבת: תשובה נעתיק דברי המרדכי פ' ב"מ וז"ל אוקימנא מתני' דספק חשיכה מערבין ע"ח ופר"י ור"ח וכ"פ בהדיא בירושלמי וה"ה ערוב תבשילין ספק חשיכה מערבין ופסק רבינו יואל וה"ה לאחר תפלת ערבית יכולין לערב אם הוא יום דעניית ברכו הוא כתקיעת שופר וקודם ספק חשיכה היו מקבלין שבת ותוקעין כדי להוסיף מחול על הקדש ואפ"ה מתיר בע"ש לערב ע"ח בספק חשיכה וה"ה אחר עניית ברכו. ושוב מצאתי בשם רבינו שמריה שהורה כן והביא ראיה ממ"ש רבינו יואל ומקצת תלמידיו אסרו ואמרו דיש חילוק בין קבל עליו שבת ללא קבל וחזר הרב ואסר והביא ראיה מהתוספתא בסוכה התחיל לתקוע שלישיית אפי' מיחם בידו מניחו על הארץ ואלו גבי ספק חשיכה תנן מערבין וטומנין ש"מ חומר בקבלה מבספק עכ"ל. ואיני כדאי להכריע אבל תמוה לי הוכחה זו ממה דק"ל מן התוספתא דלק"מ דבמשנתנו אמרינן וטומנין את החמין דהיינו הטמנה לחוד לא בשום ביטול אבל ההיא דתוספתא מיירי להשים המיחם על האש לבשל דזה אסור אחר תקיעת שופר שלישיית ותדע שהרי בפ' ב"מ דף ל"ה אמרינן וקדירות מונחות על הכירה התחיל לתקוע תקיעה שלישיית סילק המסלק והטמין המטמין הרי דהטמנה מותר אחר תקיעה ג' וכאן אמר דמניח המיחם על הארץ אחר תקיעה ג' אלא ע"כ דיש חילוק כמ"ש ובא"ח סי' שמ"ב מביא ב"י בשם הרמב"ם כל הדברים שהן אסורין משום שבות לא גזרו עליהם בין השמשות אלא בעצמו של יום אבל בין השמשות מותרים והוא שיהא שום דבר מצוה או דוחק כיצד מותר לו בין השמשות לעלות באילן להביא שופר כו' אבל אם לא היה שם דוחק או מצוה אסור לפיכך אין מעשרין את הודאי אף על פי שאין איסור הפרשת מעשר בשבת אלא משום שבות אבל מעשרין את הדמאי עכ"ל הרי דאמר שאין איסור שבות אלא בעצמו של יום משמע אבל לא בתוספת שמוסיף ומקבל על עצמו קדושה יתירה ולפי הנראה דאף אותן דלעיל שמחמירין בקבלה יותר מספק חשיכ' מודי' כאן דקבלה קיל טפי דדוקא לעיל לענין מערבין שהוא דבר רשות חמור קבלה טפי דכיון שהוא מקבל על עצמו קדושה נוספ' ויש לו רשות ע"ז ואפי' חיוב איכא ע"כ ודאי חל עליו איסור של שבת עצמו משא"כ בספק חשיכה ולא קיבל אלא שהקדושה חלה ממילא יש סברא לקולא דשמא לא הגיע זמן הקדוש' עדיין אבל כאן דלדבר מצוה כגון תקיעת שופר וכיוצא הסברא להיפך דבספק חשיכה יש לאסור דשמא לילה הוא משא"כ בקיבל עליו ואוסר על עצמו האיסורים של שבת ודאי יש סברא לומר דאדעתא דהכי לא קיבל עליו דזה ודאי שכל אדם ניחא לקיים מצות הקדוש ברוך הוא ואלו היה יודע שיכול אח"כ לקיים מצוה של חובת היום לא היה מקבל עליו קדושת שבת וזה הוה כמו קבלה בטעות לענין יום המעונן וכו'.

רמ"א אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קפז סעיף ד

הגה: ואומרים על הנסים בחנוכה ובפורים, קודם ועל הכל וכו'; ואם לא אמרו, אין מחזירין אותו (טור). וע"ל סימן תרפ"ב. ומ"מ יוכל לאומרו בתוך שאר הרחמן ויאמר הרחמן הוא יעשה לנו נסים כמו שעשה בימים ההם וכו', והכי נהוג.

רמ"א אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרפב סעיף א

הגה: י"א כששכח על הניסים בברכות המזון כשמגיע להרחמן יאמר: הרחמן יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מתתיהו כו' (כל בו, וכבר נתבאר סימן קפ"ז סעיף ד').

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ס עמוד א

היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד כו' הרי זו תפלת שוא. ולא מהני רחמי? מתיב רב יוסף: ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה, מאי ואחר? אמר רב: לאחר שדנה לאה דין בעצמה ואמרה: שנים עשר שבטים עתידין לצאת מיעקב, ששה יצאו ממני, וארבעה מן השפחות - הרי עשרה, אם זה זכר - לא תהא אחותי רחל כאחת השפחות! מיד נהפכה לבת, שנאמר ותקרא את שמה דינה! - אין מזכירין מעשה נסים.

#8

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד ב

בעי רבא: נר חנוכה וקידוש היום מהו? קידוש היום עדיף - דתדיר, או דילמא: נר חנוכה עדיף, משום פרסומי ניסא? בתר דאבעיא הדר פשטה: נר חנוכה עדיף, משום פרסומי ניסא.

תוספות מסכת זבחים דף פט עמוד א

כל התדיר, שנאמר מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד - תימה דבפרק תמיד נשחט (פסחים דף נח:): אמרינן מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד שנאמר העולה עולה ראשונה ל"ל תיפוק לי מהכא וכו'.

תוספות מסכת יומא דף לד עמוד א

העולה עולה ראשונה - תימה למה לי קרא תיפוק ליה ממלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד דנפקא לן מיניה בפרק כל התדיר (זבחים דף פט.) כל התדיר מחבירו קודם את חבירו.